

Веселка

THE RAINBOW A CHILDREN'S MAGAZINE

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

РІК XXXX ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ 1994 Ч. 6-7 (472-473)

ПРО „ВЕСЕЛКУ”

Добрий день, цьоцю!

Пише до вас Олеся. Дуже дякую Вам за чудовий журнал „Веселка”, який ви передплатили для мене і мого братика Іванка. Журнал дуже гарний та цікавий. Я прочитала всі оповідання та віршики. Скоро я закінчу першу клясу, вчуся добре, багато читаю, вивчаю англійську мову.

На закінчення листа я хочу побажати Вам довгих літ життя, доброго здоров'я і всього найкращого.

Допобачення

Олеся Лотиш

(Лист написаний до тети Євстахії Гойдиш з Вествурі, Н.Й.)

НЕМА МИЛІШ, ЯК В РІДНІМ КРАЇ...

В зелений гай ми наближались.
Маленька білка там ховалась.
А жайвір пісеньку співав,
Дубочки вітер колихав.
Ми грались біля водограю.
Нема миліш, як в ріднім краї...
Минув наш час. Пора прийшла
Всім повертатись до села.

Іван ФРАНКО

* * *

Гримить! Благодатна пора наступає,
Природу розкішная дрож пронимає,
Жде спрага земля плодотворної зливи,
І вітер над нею гуляє бурхливий,
Із заходу темная хмара летить —
Гримить!

Гримить! Тайна дрож пронимає народи, —
Мабуть, благодатная хвиля надходить...
Мільйони чекають щасливої зміни,
Ті хмари — плідної будущини тіни,
Що людськість, мов красна весна, обновить...
Гримить!

З кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол., у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

„Веселка” виходить з 15-го вересня 1954 року.

Головний редактор:

Любов Дмитришин-Часто

Редакційна колеґія:
Г. Черінь, С. Кузьменко, Л. Шанта, В. Багірова (Україна), Н. Турчманович, В. Юрченко, Л. Храплива-Щур (Канада).

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинка роботи Еріки Слуцької

Published monthly, except June to September — bimonthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription $8.00 per year, UNA members $5.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

На обкладинці: ілюстрація Еріки Слуцької — Зустріч на лісовій галявині.

Валентина ЮРЧЕНКО

Ілюстр. Еріки СЛУЦЬКОЇ

У ДОЛОНІ ПЛЕЩЕ ЛІТО...

У долоні плеще літо,
Теплий усміх розливає,
Як же дітям не радіти —
Все радіє й оживає!

Мчить на ровері Мартуся,
А на гойдалці Катруся,
Узялись дівчатка в боки
І пішли у танці-скоки.

Ромко бравий, бистроокий,
Ловить м'ячик круглобокий.
М'яч-хитрун із рук тікає,
Ромчик скаче, доганяє,

А за ним моторний, жвавий
Скаче пес у буйні трави,
Налякав сіреньку білку
І вона мерщій на гілку!

В небі пурхають пташки,
Як маленькі літаки,
А в метеликів на крильцях
Наче квіти-чорнобривці.

Літо землю звеселяє,
Гарним килимом вкриває
Із квіток, зелених трав.
Бог нам любе літо дав!

Ровер — велосипед (bicycle).

Оксана КРУШЕЛЬНИЦЬКА

ГАРНО ВЛІТКУ НА ПОЛЯНЦІ

Як на скрипочку заграє
Коник-стрибунець,
То усі комахи зразу
Ідуть у танець.
Чорнявенькії мурашки
І дзвінка бджола,
Чарівливі метелики,
Ще й гусінь мала.
Навіть той слимак поважний,
Що в хатці живе,
Виповзає на хвилинку
І до танцю йде.
А хрущі, то так гарцюють,
Та в вуса гудуть,
Що на цілу ту забаву
Їх найбільше чуть.
Гарно влітку на полянці,
Де коник живе,
На стеблинці, рано-вранці,
Він концерт дає.

1994 р.

Ганна ЧЕРІНЬ

МІЙ ГЕРОЙ

Мій герой відважним був пілотом —
Встановив він світовий рекорд,
Як помчав шаленим розворотом
Свій літак з небес в авіяпорт.

Ні зимова буря, ні осіння
Не страшні йому в хиткій імлі.
Віддавав свій хист і все уміння
Він не службу рідної землі.

Він був охоронець оборони,
Щоб спокійно спали я і ти,
Щоб Вітчизни любої кордони
Ми могли надійно берегти.

Я в думках літав із ним за хмари,
В зоряний всесвітній буревій,
Де зустрітись можуть і примари —
Та від них я втік на крилах мрій...

Часто я просив героя мого,
Щоб мені прислав із неба вість...
Я писав ввесь час листи до нього,
Карткою він часом відповість...

Але раз, потрапивши в негоду,
З висоти він падав сторчака...
Спрямував на річку мілководу —
Врятував від згуби літака...

А самому — в небі вже не бути:
Він скалічився у цій біді
І до крісла він тепер прикутий,
Хоч його літа ще молоді.

Мій герой не журиться, не плаче,
Іншу долю вибрав він тепер:
В школі вчився пильно і терпляче,
І тепер він — старший інженер.

І пілотів молодих навчає,
Щоб росли такі, як він отой.
Знаєте, хто цей герой?
— Мій Тато!
Рідний мій улюблений герой.

Мій герой — це нездоланна сила,
Що змагає мужністю жалі.
І як в небі поламались крила,
Він героєм буде на землі.

Мирослава БРОНІЧ

МАЛЮНОК

Малювала я хатинку.
В ній живе мала Маринка.
Це ж вона по стежці ходить,
Біля неї кізка бродить.
Що ж то ще намалювати
На подвір'ї біля хати?
Намалюю я ще плотик.
А на нього виліз котик.
Тут дерева, збоку квіти.
На скакалках скачуть діти.
Ось малюнок вже готовий,
Починати буду новий.

Ілюстр. Еріки СЛУЦЬКОЇ

ЛІТО

Веселий струмочок сміється тихенько
В пахучій зеленій травиці.
Там грають в цимбали дзвіночки синенькі
Й ромашки ростуть білолиці.

Оксана Кондратенко, 10 років

Лідія ПОВХ

ВЕСНЯНА ПРИГОДА

Зняв дід прутика-лозину
і лякає ним хмарину:

— Щоб оце не пустувала,
щоб мене не поливала!

А хмарина знай пустує —
діда дощиком частує:

кап-по лисині-і ґулька...
кап-по прутику-і брунька...

Оксана КРУШЕЛЬНИЦЬКА

ХМАРИНКА

Хмаринко, ніжна, білая, скажи,
Чи правда, що уся ти — із води?
Хмаринко, пухко-пишная спинись,
До мене словом-дощиком озвись.
А може, поспішаєш над поля,
Де жде водички спрагнена земля?
Та не забудь про квіти і про гай.
Мовчиш?.. Спішиш?.. Тоді — бувай...

Віра БАГІРОВА

ЖМУРКИ-ХОВАНКИ

З давен на Україні діти бавляться в жмурки-хованки. У цій грі діти рахуються словами вірша. На кого випаде останнє слово — той відходить. Хто залишиться — той жмурить, рахуючи до певного числа, наприклад, 20. Всі інші діти ховаються.

Коли той, що жмурить, починає шукати, діти стараються вибігти непоміченими і засвідчити себе на місці жмурення словами: „Ось я!"

Вдруге жмурить той, кого „жмурник" знайшов і засвідчив сам, наприклад: „Я за Петруся!". А може жмурити та сама дитина, якщо вона нікого не знайшла чи не засвідчила.

Дарую вам, діти, свої слова до гри.

ЖМУРКИ-ХОВАНКИ

1. Під вербовий сірий пліт
Заховався кіт-Воркіт.
Він сидить собі, чатує,
Котра мишка зажартує.

Ой, ховайтеся, мишата,
Бо Воркіт іде шукати.
Раз, два, три, чотири.... шість,
Котру знайде, ту і з'їсть.

2. Відцвіли у нас квітки,
Розлетілись пелюстки.
Залишилась ти і я —
Вийде жмурочка твоя/моя/.

3. Щебетята-ластів'ята
Стали всіх нас парувати.
Парували: раз, два, три.
Хто без пари — той жмури!

Ляриса БЕРЕЗНЯНСЬКА

МАЙБУТНЯ ЧЕМПІОНКА

У горах Карпатах, там, де підноситься гора Парашка, висота якої досягає 1271 метрів, живуть бойки. Так називається невелика група українців, що мешкають у цій місцевості. В інших місцевостях українці називаються гуцулами, лемками, подолянами і т.д. А саме тут, в околицях навколо підніжжя цієї гори, називаються бойками. Це — сміливі, горді українці, які з древнього свого коріння завжди відстоювали свою свободу і незалежність перед ворогами. Саме про них, тобто про їхніх предків, написав Іван Франко чудову повість-леґенду „Захар Беркут". Чи ви читали її, чи пам'ятаєте? Якщо так, то знаєте, що дівчину — дочку мудрого, відважного Захара Беркута — звали Мирославою. Вона не боялася навіть ведмедя, чудово володіла зброєю. І нині в тій місцевості часто чується це гарне ім'я, бо бойки — це люди, які зберігають давні традиції і давні імена.

І от в одному селі, від якого з кожного подвір'я видно гору Парашку, жила так само дівчинка Мирослава, яка дуже любила своє село, гори і книжки. У кожній книжці вона бачила себе, тож, читаючи повість „Захар Беркут", вона була певна, що та Мирослава, що в книжці, це вона, тільки вже доросла. Вона теж буде така ж відважна.

Довгий час мала Мирослава, або Мирося, як звала її бабуся, ходила під враженням прочитаного. Не раз вона за хатою тишкомнишком лагодила собі лука, на якого натягала паличку-стрілу, й прицілювалася на клаптик паперу, почеплений на стіні, на якому вона намалювала велике коло. Мирося вправлялася, щоб уміти так влучати, як Мирослава. Не все виходило добре, але вона старалася і не покидала думки, що колись навчиться.

При цьому занятті раз застав її тато. Він здивувався:

— Чи це дівоче заняття, Миросю? Краще вчися вишивати і помагай мамі на кухні.

— Вишивати я вже навчилася, тату, це дуже скоро вдалося, а от поцілити в центр он того кола ніяк не можу...

Тато всміхнувся, а тоді взяв її саморобного лука, покрутив в руках й сказав таке, на що Мирося ніколи не сподівалася:

— Бачу, Миросю, що з дівочими справами в тебе все добре, тому зроблю тобі справжнього лука, щоб ти таки вцілила в те коло, бо, видно, ти не заспокоїшся, поки цього не зробиш...

Тато давно вже завважив, що Мирося більше часу проводить за хатою, але не знав чого, думав — просто собі бавиться.

Оксана КРУШЕЛЬНИЦЬКА

ДВІ СОРОКИ

Говорила сорока сороці,
Що сиділа на тині у білій сорочці:
— Ти нічого не знаєш, що робиться в світі,
Бо сидиш на цім тині і взимку, і вліті.

— Що такого сподіялось в світі?
Запитала ота, що і взимку, і вліті
Все сидить на тиночку, у своєму садочку,
Й стереже-береже свою білу сорочку.

— Я б тобі розказати хотіла, —
Це сказала ота, що сюди прилетіла.
— Але ти не покинеш тиночку
у своєму садочку,
То навіщо я буду тобі говорити без діла?

* * *

Так сказала і далі собі полетіла.

Мирося кинулася татові на шию з радости, й попросила, щоб тато відразу приступив робити для неї лука.

— Я мушу роздобути все, що для того треба, а тоді будемо майструвати...

Тато дотримав слова. Десь за два тижні вони розклали біля себе весь матеріял й стали робити. Власне, робив тато, а Мирося подавала то те, то се. Мама розсердилася, що тато заохочує Миросю не до дівочих справ і довго не хотіла дивитися, що вони роблять. Але коли лук був готовий, мама також вийшла подивитися, як вони пустять першу стрілу. Звичайно, це зробила Мирося. І хоч в центр кола вона не влучила, зате всі були раді: мама — що нарешті тато візьметься до інших домашніх справ, тато — що йому вдалося зробити непоганого лука, а Мирося — що має справжнього лука і гарні стріли. Тепер вона вправлятиме доти, поки не стане влучати у ціль так, як доросла Мирослава. Мама, відходячи, звичайно, сказала:

— Не твоя це справа, Миросю. Взагалі, не розумію, навіщо це дівчині. Але раз тато дозволив... — Мама при тому дуже суворо глянула на тата, але він нічого не відповів, тільки підморгнув Миросі.

Відтоді тато весь свій вільний час також проводив за хатою, спостерігаючи, як вправляє доня свою стрільбу з лука. Деколи поправляв її, сам брався показати, як треба. Та згодом стало виглядати, що Мирося влучає в ціль уже краще за тата.

— Не знаю, доню, куди б тепер спрямувати тобі своє вміння, — сказав якось тато. — Напевно ж, на ведмедя ходити з луком не будеш, бо вже у Карпатах і так небагато їх є, вже берегти їх треба. То чи не вдатися тобі до спортової організації та не показати, що ти можеш?..

Вони вдвох поїхали до свого найближчого містечка. Але тут не було потрібної спортової секції, довелося їхати до обласного центру. Проте там не дуже повірили в те, що Мирося вправно стріляє з лука. І тоді Мирося сказала:

— Ми не привезли лука, бо нам далеко, але дайте мені свого...

Директор спортової організації і тренер перезирнулись, а тоді запросили тата з Миросею до спеціяльної залі. Тут Мирося отримала лука й кілька стріл. І за кілька хвилин вони всі стриміли в центрі кола, почепленому на спеціяльному стенді.

— Оце так! — охнули здивовані глядачі. А тренер широко всміхнувся до Миросиного тата: — То ви нам привезли майбутню олімпійську чемпіонку... — А тоді звернувся до Миросі: — Як ти навчилася цього сама?

— Я не сама, а з татом, — з гідністю відповіла Мирося, — і... з Мирославою...

— З якою? — зацікавився тренер.

— Із „Захара Беркута"...

Тренер всміхнувся, обняв Миросю за плечі, а татові подав руку.

Ілюстр. Еріки СЛУЦЬКОЇ

Д. ЛАГОДА

АВСТРАЛІЙСЬКІ СОРОКИ

(Розповідає Марко)

Ми живемо в невеликому австралійському місті, наше подвір'я прилягає до парку. У парку росте багато евкаліптів, що їх тут називають „ґамтри". Це могутні дерева, але їхне листя дрібне, гілки не розгалужуються рясно, а тягнуться високо вгору, корона негуста. Мабуть, тому великі птахи у нашому парку не будують гнізд на евкаліптах, шукають собі густіших дерев.

А там тільки чотири дерева з густою короною. Мама говорить, що то берести, такі і в Україні ростуть. Ще я не ходив до школи, як на одному з цих дерев пара австралійських сорок побудувала собі гніздо. Щороку гнізд ставало все більше, бо виростали молоді птахи і теж там мостилися. Сорокам уже тісно, вони цієї весни зчинили таку бійку! Справжня війна за територію.

Ми з Михайликом навмисне з дому раніше виходили і, йдучи до школи через парк, зупинялись і спостерігали птахів.

По кількох днях ми помітили, що сороки припинили суперечки і квапливо будували нові гнізда або напрявляли старі. Тільки одна пара, мабуть наймолодша і найслабша, не відвоювала собі місця. Ми співчували цим птахам, бачили, як вони прилітали з сухими патичками, але інші птахи відганяли їх геть. Ми хотіли допомогти цим „нашим" сорокам, та не знали як. А птахи незабаром самі собі раду дали.

Їм пощастило: наші сусіди виїхали до Аделаїди, хата стояла порожня, на подвір'ї було тихо, ніхто там не ходив. Сороки це помітили. Одного разу ми приходимо зі школи й бачимо: наші птахи оглядають сусіднє подвір'я, ходять по городу, по зарослому травнику, заглядають до ґаражу й веранди. Потім злетіли на паркан і почали співати. Не можна сказати, що то були співи — здавалося, що вони повторювали й повторювали щось одно, ніби намагалися когось переконати. А кого і в чому? Завдали нам загадку!

Ми того й не розгадали б, та дід австралієць пояснив:

— Сороки повідомляють інших птахів і тварин, що відтепер це подвір'я — їхня власність. Вони вже з усіх чотирьох сторін обспівали подвір'я. То так, наче своїм плотом обгородили. Побачите завтра, вони почнуть будувати гніздо на отому високому дереві, що росте в саду.

О, коли так, то й нам є робота! Я з купи хмизу наламав патичків, Михайлик приніс м'яких стру-

жок, випросили в мами старий светер, все перекинули через паркан сорокам на їхнє подвір'я. Светера птахи не взяли, а патиків і стружок чимало пішло на будову.

Мама похвалила нас за те, що допомогли птахам, адже вони не мусіли далеко літати, будівельний матеріял мали вдома.

Придивились ми до гнізда: воно велике, з дахом і все обтикане колючками — нехай не потикається ворог!

***

На деякий час сороки заспокоїлися, ми їх мало й бачили. Аж ось знову галас — виганяють кота з подвір'я! І людям вже не можна по вулиці мимо тієї хати пройти: сороки сваряться, літають так низько над головами, аж крильми волосся черкаються. Навіть мені й Михайликові не дозволяють близько підходити. Такі невдячні!

Та ми недовго сердилися. Дід пояснив, що то птахи бояться за своїх малих, відстрашують — нехай ніхто не чіпає і не турбує їхніх дітей.

Вже є сороченята? Чудово! Як їх побачити?

Малі з гнізда не показувалися, ми тільки чули вереск, коли птахи-батьки приносили їм їжу. А скільки їжі вони поїдали! З ранку до вечора батько й мати відлітають і прилітають з їжею. Приносять малим гусінь, хробаків, слимаків, жабенят, іноді навіть мишей.

Нарешті ми діждалися — аж п'ятеро сороченят сидить на гілках коло гнізда! Як вони швид-

ко виросли! Ще незґрабні, але вже добре обросли пір'ям.

З того часу ще цікавіше стало спостерігати життя сорочої родини. Батьки навчали малих літати і розшукувати їжу. Діти вчилися успішно. Тепер уже всі разом відлітають кудись далі на полювання. Тільки одно сороченя залишається вдома, стрибає в саду між кущами, шукаючи слимаків та гусінь. Чому це мале не летить з батьками? Мабуть, має ще слабі крила. Нічого, підросте й зміцніє.

А воно що придумало?! Унадилося до нас у сад, а згодом ми його і на веранді побачили. Мама кинула кусок сиру — взяло і з'їло. Відтоді сороченя навідувалося до нас мало не щодня. Мама відчиняла двері, воно обережно входило і чекало, поки дадуть йому чогось смачного. Коли двері були зачинені, сороченя дивилося, де відчинене вікно там сідало на підвіконня і скреготало.

**
*

Отоді я захопився одним проєктом. Я не раз читав, що сороки люблять блискучі речі, навіть хапають ложечку чи перстень і несуть у своє гніздо.

Чому це дурне сороченя не схопить чогось блискучого в нашій хаті? У моєї старшої сестри стільки тих кульчиків та перстенів! Нехай би потягло хоч один! Який переполох піднявся б! А я викрив би хатнього злодюжку. Дива!

Про мій плян я нікому не говорив, навіть для Михайлика хотів приготувати несподіванку. Тим часом підкладав сороченяті в кухні ложечки і до сестри в кімнату впускав птаха — може що схопить. Та сороченя не бажало взяти участи в моїх плянах. На блискучі речі задивлялося, але не займало.

Воно вже й не сороченя, а молода сорока. Часто відлітає в поле, проте нас не забуває, увечері відвідує.

Може б я й спокусив сороку на крадіжку, але мама й сестра помітили мої витівки. Сестра своїх оздоб не залишає на видному місці, а мама наказала мені ложечок не займати.

Не вдався мені той плян, зате інший свій плян я виконав.

Чи знаєте, що сороки гарно співають? Мова їхня аж ніяк не мелодійна: вдень вони заклопотані, перегукуються хрипко й уривчасто. А співи гарні: зранку, ще сонце не сходить, а птах уже сидить на високому дереві або на телефонному стовпі й заводить безконечну приємну мелодію. А наша сорока сідає на дах над моїм вікном і співає.

Тато говорить, що і в Україні сороки не тільки скрегочуть, а й співати вміють. Але українські сороки співають зовсім тихенько, там їх мало хто й чув.

Чому б не записати сорочиних співів на маґнетофонну стрічку? Я так і зробив. Сам не зробив би, мені тато допоміг. Мороки було багато, зате маємо запис. Хочу послати ту стрічку Андрієві в Канаду. Андрій мій ,,пенфренд'', ми вже три роки з ним листуємося. Колись зустрінемося. Андрій дуже цікавиться життям птахів, хоче бути вченим орнітологом.

А я? Мене цікавить усе в природі, а найбільше — морське дно з його скарбами. Мрію про досліди і спостереження з батісфери. А покищо і птахами цікавлюся.

Пояснення-словничок: **могутній — mighty, powerful; корона (дерева) — top of a tree; берест — назва дерева (elm); сорока — птаха (magpie); квапливо — with speed; веранда — porch; хмиз — dry branches, brush-wood; стружка — shavings, chips; черкатися — ледь-ледь доторкатися; гусінь — caterpillar; слимак — snail, helix; жаба — frog; незґрабний — clumsy; унадитися — to get accustomed to...; спокусити або спокушати — to tempt; витівки — roguery, frolic, tricks; оздоба — прикраса; хрипко або хрипло — hoarsely, throaty.**

Галина КИРПА

ВЛІТКУ ПІД КАЛИНОЮ

**Літо сіє дощ крізь сито,
Щоб м'який він став, як шовк.
Грім гуркоче несердито —
Тільки буркнув, та й замовк.**

**Посідаємо на лаву
Під калиновим кущем —
Смакувати будем страву
Пречудову — ще і ще!**

**А яка ж то лакомина,
Що смачнісінька така?
Свіжоспечена хлібина
Й вишні з нашого садка.**

СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЯ

(Староукраїнська лицарська поема з XII віку).

Славетний похід українського князя Ігоря Святославича з Новгороду Сіверського проти половців відбувся в травні 1185 року. Цей величний похід і геройські подвиги його хоробрих учасників, українських князів та їх дружинників чудово оспівані в лицарській поемі „Слово о полку Ігоревім".

„Слово" — це найкраща пам'ятка давнього українського письменства. Вона написана староукраїнською мовою. Учені дослідники давньої української літератури здогадуються, що поема постала незабаром після походу, а написав її княжий дружинник-поет, що брав у поході участь.

Ця старовинна поема така гарна, що її перекладено на різні мови. Сучасною українською мовою переспівували „Слово": Михайло Максимович, Тарас Шевченко, Панас Мирний, Василь Щурат, Богдан Лепкий і інші. Найновіший переспів зладив Святослав Гординський. Для дітей і молоді переказала „Слово" віршем Наталя Забіла. Для наших читачів подаємо уривки „Слова" в переспівах: Святослава Гординського, Наталі Забіли, Богдана Лепкого, Михайла Максимовича, Тараса Шевченка. Мистець Петро Андрусів.

У „Слові про Ігорів похід" розповідається про справжню подію, яка записана також у т.зв. „Іпатіївському літописі". Навесні 1185 року Ігор Святославич, князь Новгороду Сіверського, пішов походом на половців, що нападали на українську землю. Разом з Ігорем був його брат Всеволод з Курська, якого за хоробрість називали Буй-Туром, небіж Ігоря, князь Святослав з Рильська і син Ігоря Володимир. Ігор узяв із собою також десятилітнього синка Олега.

Ось як описує автор „Слова" початок походу:

Заіржали за Сулою коні,
Слава в Києві дзвенить луною,
Труби трублять в Новгороді-місті,
Стали стяги у Путивлі. Брата
Милого жде Ігор — Всеволода.
Всеволод Буй-Тур йому і каже:
„Ігорю, ти брат мені єдиний,
Ти один світ світлий. Ми обидва
Святославичі із роду! Брате,
Ну ж, сідлай свої ти бистрі коні,
А мої тобі готові здавна,
В Курську вже осідлані чекають.
Маю я курян, свідомих кметів,
Всі вони під трубами сповиті,
Виколисані в твердих шоломах,
Вигодувані гострими списами.
Всі шляхи відомі їм, яруги
Їм знайомі, луки в них напнуті,
Сайдаки відчинені, шаблі їх
Вигострені. А самі у полі
Скачуть, мов вовки ті сіроманці,
У бою собі шукають чести,
А для князя сміливого — слави!

Переспів *Святослава Гординського*

Під час походу, дня 1-го травня, в степу над Дінцем, Ігор і його військо побачили затемнення сонця. Тоді вважали це за лиховістну ознаку. Одначе князь Ігор цього не злякався:

Ігор-князь на сонце подивився
і побачив: небувала мла
на усе на Ігореве військо
від ясного сонця налягла.
І сказав він: — Браття і дружино!
Нам миліша смерть, аніж полон!
То сідаймо ж всі на коні нині
та й погляньмо на великий Дон! —

На знамення, що віщує долю,
запал князю зважить не дає.
— Хочу, — каже, — в половецькім полі
преломити гострене коп'є!
Хай в бою не буть мені живому
разом з вами, руські вояки,
тільки хочу пити я шоломом
воду з Дону, з синьої ріки!

*
* *

Князь ступив у золоте стремено
і вперед поїхав по полях.
Оточили путь лихі знамення:
сонце млою заступає шлях,

побудилось птаство полохливе,
уночі вчуваючи грозу,
і звірині посвисти ляккливі
в чагарях лунають поблизу.
З верховіття Див кричить в тривозі,
і летить відгомін прорікань
по Сулі, по морю і по Волзі,
в Сурож, Корсунь і Тмуторокань.
І тоді побігли половчани
аж на Дон великий без шляхів,
уночі вози їх закричали,
наче зграї зляканих птахів.
Ігор-князь веде до Дону військо!
А біда вже в'ється, наче птах,
а вовки грозу вже чують близько
і тривожно виють по ярах.
Орлій клект на учту потаємну
кличе птиць... О, Руська земле!
Вже далеко за горою ти!

Переспів *Наталі Забіли*

Перший день битви з половцями приніс українському військові світлу перемогу:

Довго ніч триває. Вже й світання,
та поля повила сива мла.
Солов'їне стихло щебетання,
галич в лісі гомін ізняла.
Неосяжне поле руські вої
зап'яли у багряні щити,
щоб для князя слави бойової
а для себе почесті знайти.

*
* *

Як у п'ятницю зайнявся ранок,
потоптали половців у прах,
і помчали красних половчанок,
розметнувшись стрілами в степах.
І помчали шовк і оксамити,
опанчі коштовні й кожухи,
щоб мости в болоті помостити,
килимами вистелить шляхи!
А червоний стяг, коровгу білу
і на срібнім ратищі бунчук —
те по праву Святославич смілий,
як здобуток свій, бере до рук.

Переспів *Наталі Забіли*

На другий день половці підступили величезним військом. Бій закипів наново:

Світ на другий день криваві сповіщають зорі,
Від світання чорні тучі надтягають з моря
І чотири сонця хочуть вкрити яснолиці:
Серед них тріпочуть-в'ються сині блискавиці.
Бути грому великому, стрілами дощеві
Із великого йти Дону. Тут списам сталевим
поламатись, пощербитись тут шаблям із криці
Об шоломи половецькі на Каялі-річці
Коло Дону! Руська земле — ти вже заховалась
За горою! З моря внуки Стрибожі зірвались,
Віють стрілами на княжу сміливу дружину,
Стугонить земля і ріки каламутно ринуть,
Порохи поля вкривають і лопочуть стяги:
З Дону й моря надтягають половців ватаги
Й обступили руських воїв звідусіль без ліку.
Діти бісові поля всі заступили криком,
А черленими щитами — русичі хоробрі.

Переспів *Святослава Гординського*

Постpахом половців на полі бою був хоробрий князь Всеволод Буй-Тур:

Яр-Тур Всеволоде,
Наш удалий княже!
Напереді стоїш в бою
І на військо враже
Бризкаєш стрілами,
І гримиш мечами
об оварськії шоломи
Половців поганих.
Там, де Тур поскочить
Половецьким полем
Своїм блискаючи ясним
Золотим шоломом:
Там лежать рядами
Голови погані,
І шоломи порубані
Гострими мечами.

Переспів *М. Максимовича*

Та не помогли хоробрість і відвага українських вояків, зокрема князя Всеволода, Буй-Тура. Половці переважаючими силами оточили українське військо. Довга, безперервна битва, спрага й недостача паші для коней знемогли його дорешти. Третього дня битви князь Ігор був поранений у ліву руку й попався в полон. Разом з ним вороги спіймали князів — Всеволода й Володимира. У бою загинули — князь Святослав Рильський і десятилітній син Ігоря, княженко Олег:

З-передсвіта до вечора,
А з вечора до досвіта
Летять стріли каленії,
Бряжчать шаблі о шоломи,
Тріщать списи гартовані
В степу, в незнаємому полі,
Серед землі половецької.
Земля чорна копитами
Поорана, поритая.
Костьми земля засіяна,
А кровію политая.
І журба-туга на тім полі
Зійшла для руської землі.
Що гомонить отам, зичить
Удосвіта? То повертає
Той Ігор військо не пригоду
Тому Буй-Туру Всеволоду.
І бились день,
І другий бились,
Та коло полудня на третій
Поникли Ігореві стязі.
Отак на березі Каяли
Брати різнились; бо не стало
Крови-вина! Допирували
Хоробрі русичі той пир, —
Сватів упоїли,
А самі простяглися
За землю руськую. Хилилась
І слалась, плачучи, трава;
Високі гнулись дерева,
додолу гнулися, журились.

Переспів *Тараса Шевченка*

На вістку про невдачу Ігоря великий київський князь Святослав закликає інших українських князів одностайно стати проти ворога. Дружина князя Ігоря, Ярославна, гірко оплакувала невдачу, рани й неволю свого чоловіка:

Ой, то не сива зозуленька закувала,
Не дрібні пташки защебетали, —
То Ярославна, рано до схід сонця, слізно ридала,
Словами промовляла:
„Ой, полечу, — каже, — я зозулею,
Та помчуся по синім Дунаю,
Сяду-впаду край річки Каяли,
Змочу свої боброві рукави,
Та обітру князеві криваві
На хоробрім його тілі рани".

Ой у Путивлі та на мурі зрана,
Ще й ясне сонце не вставало, —
Як Ярославна гірко плакала-ридала,
Словами промовляла:
„Вітре, — каже, — буйнеє вітрило:
Чи то тобі мої сльози милі?
Нащо ж вієш, вієш, завіваєш,
Нащо ханові стріли хапаєш,
На легкому крилі підіймаєш,
В військо мого князя випускаєш?
Чи то тобі мало простору
Віятися попід небосклоном,
Сині хвилі в морі підіймати,
Кораблі на хвилях гойдати?
Нащо ж мою радість розвіваєш —
На шовковій траві розтягаєш?"
Ой, у Потивлі та на мурі зрана,
Ще й ясне сонце не вставало, —
Як Ярославна гірко плакала-ридала,-
Словами промовляла:
„Ой ти, Дніпре, — каже, — Славуто!
Чому ж мені не принесеш, синій,
Князя мого, єдину дружину, —
Щоб я йому, до схід сонця рано,
Своїх гірких сліз не посилала?"
Ой у Путивлі та на мурі зрана,
Ще й ясне сонце не вставало, —
Як Ярославна гірко плакала-ридала,
Словами промовляла:
„Ясне, — каже, — трияснеє сонце!
Любо сяєш з свого ти віконця,
Добрим людям тепло розсилаєш —
Нащо ж мене слізьми обливаєш?
Нащо своє гаряче проміння
Розсипаєш на княжу дружину?
На безвіддю — їх згагою томиш,
Сагайдаки — спекою згинаєш,
Стрілешниці — тугою замикаєш?

Переспів *Панаса Мирного*

В'ються співи дівочі
Ген від моря, з Дунаю.

В'ються співи у Київ.
Боричевом на прощі
Їде Ігор вклонитись
Пресвятій Пирогощій.

Всюди радість, весілля.
Нумо ж, браття! Згадаймо
Князів давніх, молодшим
Честь і славу віддаймо.

Слава й честь Ігореві!
Честь для нього й для сина!
Хай живе Всеволод нам
І князі і дружина!

Хай щасливо воюють,
І хай полки поганські
Покорять і поборють
За народ християнський!

Гей довіку віднині
Князям нашим честь-слава!
Честь синам Святослава
І хоробрій дружині!
Амінь!

Переспів *Богдана Лепкого*

Та не довго тривала неволя. Князь Ігор утік з половецького полону при допомозі половчанина Овлура, що прийняв був християнську віру:

В небі сонце сіяє —
Ігор у рідному краю.

Пояснення-словничок: **Див** — староукраїнський злий поганський божок; **Стрибог** — староукраїнський поганський бог вітру; **Овари, або обри** — кочовниче плем'я.
З гартованої сталі. Боричів узвіз — назва вулиці в Києві.
Церкву св. Богородиці Пирогощі побудував князь Мстислав у 1132 р. „Пирогоща" походить від грецького слова і значить „серед мурів", тобто „замкова" церква.

Вольдемар БОНЗЕЛЬС *Ілюстр. Еріки СЛУЦЬКОЇ*

БДЖІЛКА МАЙЯ

Переклад з німецької мови

(Продовження. Початок у числі за червень 1993 р.).

XII.

Так минали дні і ночі молодого свобідного життя нашої бджілки. Багато цікавого довелося їй побачити, почути, але їй все було замало. Найбільше кортіло їй побачити нарешті мудрого, сильного чоловіка, про якого так багато говорила їй Касандра.

Здалеку, зверху, під час своїх мандрівок, Майя бачила іноді людей, чорних, білих, червоних, часом різнобарвних і рябих, маленьких і великих, але наблизитися до них вона не зважувалася. Одного разу, коло потічка, вона побачила в траві щось червоне. Гадаючи, що це квітка, вона підлетіла ближче. Але це була людина із золотим волоссям і рожевим личком. Вона стояла серед квітів, коло потічка, й не зважаючи на те, що була страшенно великою, вражала такою вродою, що сльози захвату виступили на очах бджілки.

— Ось гляньте, — звернулася вона до комаря, що, пролітаючи поруч, привітався з нею, — гляньте на людину! Яка вона красива, яка добра!

Комар спочатку здивовано глянув на Майю, потім поволі повернувся і став дивитись на людину.

— Так, вона справді гарна, — промовив він нарешті, — я тільки що покуштував її. Ось, подивіться, моє тіло ще й досі червоне од її крови.

Майя аж за серце вхопилася, так настрашили її комареві слова.

— Вона помре! — крикнула бджілка. — Де ви поранили її? І як ви наважились? Як ви могли дозволити собі таке? Ви — хижак!

Комар зареготав.

— Але ж це ще зовсім маленька людина. Такі завбільшки люди звуться дівчатками, бачите, їх ноги до половини вкриті настовбурченим кольоровим панцирем. Я, звичайно, можу проткнути і цей панцир, але до тіла рідко досягнеш. Одначе бачу, що ви про них небагато знаєте...

— Я ще недавно тільки вилетіла з вулика, — сказала, зніяковівши, Майя.

— Хіба що так... Ну, мені час летіти. Ковтну ще раз крови і полечу до друзів. Мені треба покрутитися з ними в промінням вечірнього сонця, для того, щоб завтра був погожий день.

Майя швидко пурхнула геть, щоб не дивитися, як комар буде кусати сонну дитину. Чудувало її лише одне, — що комар сам не гине од сього. А Касандра говорила ж їй: „Коли ти вкусиш людину, то неминуче помреш".

Одного разу, темного літнього вечора лягла бджілка спати раніше, як звичайно і нагло прокинулась серед ночі. Ще ніколи з нею не було такого. Як же вона здивувалась, коли побачила, що вся кімнатка її сяє од голубого світла, яке проходило крізь вхідний отвір, гейби запнутий сріблясто-голубою занавіскою. Знадвору доносились якісь звуки, такі чудові, як музика. Зворушена красою цього незвичайного часу, Майя підійшла до виходу і виглянула надвір. Їй здалося, що весь світ зачаровано. Всюди іскрилось і мерехтіло щире срібло, тисячі блискучих перлинок ясніли в траві і здавалося здалеку, що трава вкрита найтоншим серпанком, стовбури берез і сонне листя були

ніби посріблені. І все довкола, як і тиха, блаженна далечінь, було огорнене ніжним, голубим сяйвом.

— Це — ніч! Це напевне ніч! — прошепотіла Майя і молитовно склала рученята.

Високо в небі, захований трохи за великою буковою гілкою, виднівся великий, блискучий, срібний диск, од котрого линуло чудове світло, що так міняло картину світу. Тільки тепер зауважила Майя, що навколо місяця горіло на небі безліч ясних вогників, прекрасніших і спокійніших за все те, що їй досі доводилося бачити. Бджілка аж не тямилася од щастя: їй довелося побачити ніч, місяць і зорі, вона сама побачила всі ці дива! Досі вона лише чула про них і не зовсім вірила в те, що вони є справді.

Нараз вона знов почула десь поблизу ті чудові звуки, котрі, мабуть, і розбудили її. Це був високий, ясний, сріблистий скрекіт. Здавалось, що місяцеве сяйво, спускаючись на землю, несе з собою сі звуки. Бджілка розглянулась, шукаючи, звідки вони линуть, але в грі навколишнього світла і тіні тяжко було щось розібрати.

Бджілці не сиділося в її захистку. Її вабило на свободу, в сей повний нової

краси світ. — Господь охоронить мене, — думала вона, — таж я не збираюся робити щось зле.

Вона хотіла вже розпростати крила, щоб летіти на луки, які потопали в голубому сяйві повного місяця, коли зненацька побачила, що на буковий листок спустилось якесь маленьке крилате, невідоме їй створіння. Не встигло воно ще і сісти гаразд, як, повернувшись до місячного світла, злегка підняло одне із своїх вузеньких крил і почало швидко терти ніжкою об край крила. Здавалося, що воно водить лучком по якихось незримих гуслях. І справді, в тую ж мить розітнувся той сріблистий скрекіт, звуки котрого наповняли всю цю місячну ніч.

— Чарівно! — прошепотіла Майя, — Чудово як!

Вона хутко перелетіла на листок, на котрому сидів невідомий музика. Літня нічка була тиха і ніжна, маленька Майя не відчула навіть, що вночі холодніше, ніж удень. Як тільки бджілка спустилась на листок, невідомий зразу урвав гру. Все затихло. Бджілці здалося, що ніколи в світі не було ще такої тиші. Аж моторошно стало. Крізь темне листя проходило біле, холодне світло місяця.

— Добридень, — привіталася звичайненько Майя. Вона думала, що вночі вітаються так, як і вдень. — Вибачте, що я вас турбую, але у вашій грі є щось настільки привабливе, що мимоволі тягне до цих звуків.

Невідомий глянув на Майю великими очима.

— Це ще що за створіння? — промовив він нарешті. — Я ще ніколи не видів такого.

— Я Майя, із сімейства бджіл.

— А, з сімейства бджіл, — сказав невідомий. — Ви живете вдень, правда? Мені оповідав про вас їжак. Він казав мені, що вечорами пожирає трупи, котрі ви викидаєте зі свого вулика.

— Це правда. Касандра розказувала мені про це: їжак приходить, як стемніє, до вулика і шукає трупів. Це бачили вартові. Але невже ви приятелюєте з їжаком? Та ж це страшна, гидка тварина.

— Я не сказав би. Ми, нічні коники, властиво, якось даємо собі раду з ним. Звичайно, він завжди намагається впіймати когось із нас, але це йому не вдається. А нас се бавить, і ми часто дразнимо його і звемо вуйком. А зрештою, кожний хоче жити, правда? І коли якась тварина не живе за мій кошт, мені байдуже до того, що вона робить.

Майя похитала голівкою: про це вона була іншої думки, але не хотіла заперечувати, щоб не образити невідомого. А для того вона звичайненько спитала:

— То ви — коник?

— Так, нічний коник. Але, будь ласка, не заважайте мені: я повинен грати. Сьогодні повна й чудова ніч.

— О, прошу дуже, може б ви не грали сим разом і розповіли мені про ніч.

— Літня ніч — це найкраще з усього, що тільки є на світі, — відповів коник. — Вона сповнює серце раюванням. Я не можу вам переказати словами те, чого ви не в силі відчути в моїй грі. Та й хіба потрібно знати все докладно? Ми, бідні земні істоти, знаємо дуже небагато про те, що довкола нас, але відчувати ми можемо всю красу світу.

І він розпочав свою радісну срібну пісню. З того місця, де сиділа Майя, вона звучала голосно й урочисто, і маленька бджілка сиділа, не рухаючись, в голубій літній ночі, слухала і думала про життя. Раптом усе замовкло. Щось злегка зашелестіло коло Майї, і коник зник.

— Ніч навіває смуток, — подумала бджілка. Їй захотілося спуститись на луки. На березі потоку стояли водяні лілеї, одбиваючись в бистрій воді. Потічок бринів про щось і, мерехтячи, ніс за течією місячне світло. Похилі лілеї, здавалося, дрімали.

— Вони заснули від безмірного щастя, — думала Майя. Вона спустилася на білий квітчастий килим, облитий місячним світлом, і не зводила очей од живої води в потічку, на якій то спалахували, то знов гасли тремтливі іскорки. На протилежнім березі виднілись обриси беріз, і здавалося, що зорі повисли на їх вітах.

— Куди тече вся вода? — думала Майя. — Правду казав коник, що ми так мало знаємо про землю.

Довго сиділа бджілка в задумі, аж поки далеко на обрії не побачила вузенькі червоні смужки ранкової зорі.

(Продовження в наступному числі).

Людмила ПОД'ЯВОРІНСЬКА *Ілюстр. Еріки СЛУЦЬКОЇ*

МЕДОВИЙ ГЛЕЧИК

**Рано-вранці з понеділка,
добре спавши, встала Бджілка,
тільки встала — і в політ!
у зелений дивосвіт.**

**А в зеленім дивосвіті,
де не глянь, — барвисті квіти,
первоцвіт ще й інших сто,
хто лічив їх? — а ніхто.**

**До них бджілка підлітає,
підсідає і питає:
„Чи медової роси,
квітко-ясочко, даси?"**

**Ну, а квіти яснолиці
до рожевої світлиці
просять гостю: вже там їй
приготовано напій.**

**Що в світлицях тих веселих?
Маєш, Бджілко, повен келих,
келих повен через край,
ще й у глечик набирай!**

**Ні примула, ні лелія
Бджілці соку не жаліє,
а вже глечик повен весь,
і пора вже знати честь!**

**Лине Бджілка полем, яром
несе глечик із нектаром,
враз — горбочок! глечик — бризь
і на друзки розлетівсь!**

**Ой, розбився! Геть розбився
і шкода, що мед розлився,
але з меду й горщик сам!
Ми зібрали. Буде й вам!**

Мирослава БРОНІЧ

Ілюстр. Еріки СЛУЦЬКОЇ

КАЗКА ПРО РОСИНКУ

Високо-високо на горі Хюдед жила маленька царівна. Вона мала ніжне, добре серце. За це і любили маленьку царівну.

Щоранку в її віконечко заглядало сонце. Воно ласкаво посміхалося. Своїм промінням сонечко торкало дівчинку, і вона пробуджувалась.

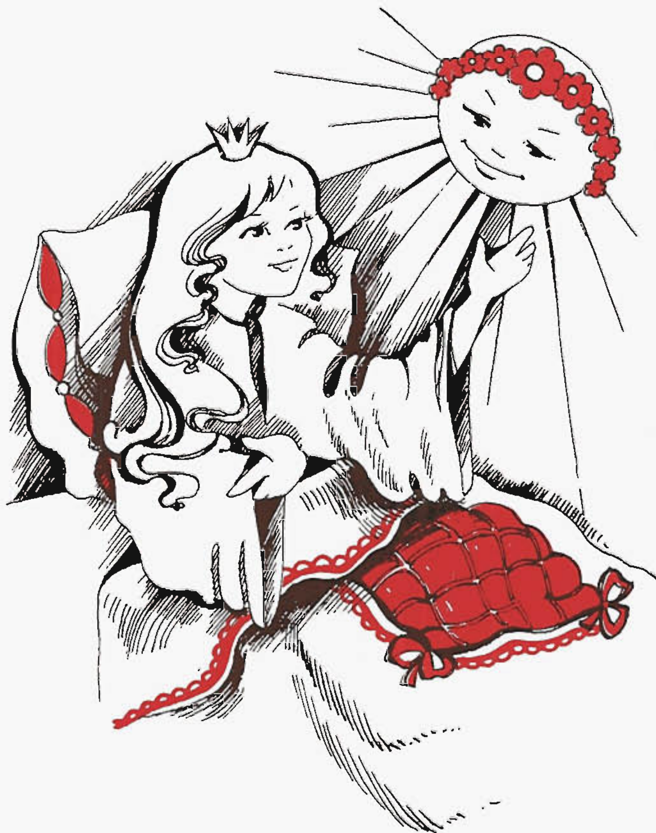
Коли вибігала царівна в садок, сонечко піднімалось вище і вище. Воно запрошувало дівчинку до гри. ,,Доброго ранку" гукала вона, піднявши свої щирі оченята до сонця, до неба, до птахів, які зустріли її веселими піснями.

,,Доброго ранку-у-у!" — відгукнулася луна, ніби даючи відповідь від її друзів.

Дівчинка була дуже весела, любила вигадувати цікаві ігри і бавитися з дітьми.

Але тяжко їй було жити в домі тирана-царя. Не раз приходили до неї тяжкі хвилини. І тоді по її щічках котилися сльозинки, щоб змити всі її тяготи. Ті сльозинки були такі прозорі, чисті, як ранкова роса. Тому називали маленьку царівну Росинка.

Минали роки. Росинка ставала все кращою. Але ні краса її, ні доброта не потішали батька-царя. Він хотів виховати в ній суворість, непідступність.

Багато вчителів запросив цар в свій замок для юної Росинки. Не раз хотілося їй вирватися на волю, побавитися з своїми товаришами, покружляти з ними в таночку.

Чудова природа тієї місцевости заманювала в свої чарівні куточки. Великий понурий замок обгортали ліси, які вели в долину гори Хюдед. Ліворуч від замку тоненькою стрічкою протікав струмок і вже далі перетворювався у велику гірську річку. Вона падала, вдаряючись у кожний зустрічний камінь. Її шумна пісня лунала далеко, далеко.

В свої вільні хвилини Росинка любила збігати в зелену квітучу долину, з якої так не хотілося вертатися у свій дім. Там чекали її друзі. І коли в

долині нікого не було, вона розмовляла з квіточками, метеликами, бджілками. І вони любили Росинку. Сині дзвіночки співали їй пісеньку, метелики кружляли в таночку. Тут вона забувала про свої тяжкі хвилини, їй також хотілося співати, танцювати. І Росинка кружляла у своєму веселому таночку.

Раптом вона зупинилась. Перед нею стояв стрункий юнак.

— Хто ти? — запитав він.

— Росинка, — тихо відповіла царівна. Вони хвилину стояли мовчки, чаруючись один одним. І здавалось, все навкруги завмерло.

— А ти хто? — несміло перервала тишу Росинка.

— Даін, — відповів юнак. Я давно милуюся твоїм таночком.

Її повіки на зарумянілому обличчі повільно піднялись, і він побачив красу її очей.

— Я завтра тут чекатиму тебе, — сказав Росинці Даін.

Царівна без слів кивнула головою, не задумуючись над своєю відповіддю. Її серце чомусь горіло, немов жаринка, і Росинка, не оглядаючись, бігла до замку.

Вона розгублено забігла в свою кімнату, де стояло велике ліжко, обшите ніжним рожевим шовком і дорогим мереживом. Золочені свічники виблискували на стінах, даючи кімнаті своє світло. На письмовому столі самітньо стояли чорнило і перо.

Її серденько міцно стискалося, і їй хотілося плакати.

В кімнату ввійшла цариця. Вона побачила розгублене обличчя своєї доньки і мовчки вийшла.

Цариця не дозволяла Росинці віддаватися своїм почуттям.

Через три хвилини зайшов вчитель танців. Він чемно запросив царівну в залю, де проводились його лекції.

Залунала музика. Росинка злетіла в танці і, як пір'їнка, літала по розкішній залі. Вона бачила перед собою Даїна. Їй здавалось, що вона танцює з ним.

Здивовані очі вчителя слідкували за руками Росинки. Ця здібна учениця сягала ще вищих вершин.

Після лекції Росинка полегшено повернулась в свою кімнату.

Вечоріло. З думкою про Даїна вона лягла в своє ліжко.

Довго Росинка не могла заснути. Вона спокійно лежала, милуючись місячним промінням. Потім поринула в світ своїх мрій.

Настав ранок. Сонечко привітно заглядало у вікно. Прийшов звичайний день. Росинці треба було о 9 годині сидіти за сніданком. Вона повільно зайшла до їдальні, лагідно привіталась до царя і цариці і з зажуреним обличчям сіла за стіл. Вона думала про Даїна. Так, це він полонив її серце і не дає спокійного сну.

Що з тобою, наша царівно? — строго запитала цариця.

— Нічого! — поспішно відповіла Росинка. Біль ще дужче огорнув царівну. „Швидше б вечір", — думала вона.

Закінчилися нестерпні лекції. Ось вона знову біжить в ту квітучу долину, де чекав її Даїн.

Вона ще здалека зауважила його, і серце в Росинки затріпотіло, що, здавалось, вирветься з її грудей. Неслухняні ноги вже не хотіли нести її. Здавалось, що вона не йде, а летить, ледь торкаючись землі.

Квіти в долині рожевіли від заходу сонця. Повівав легенький вітерець. Листочки на берізках так само тріпотіли, як її серденько. Навкруги було тихо. Лише подих молодих людей зливався з подихом вітру.

Даїн з ласкавою усмішкою взяв Росинчину руку, і вони пішли на поляну троянд. Ніжний запах троянд полонив Росинку і Даїна. Їм здавалось, що вони давно уже знайомі. Даїн полюбив Росинку, а

Росинка Даїна. Захід сонця приносив їм нові зустрічі.

Дізнався про Даїна грізний цар. Він заборонив Росинці спускатися в квітучу долину.

— Даїн не буде твоїм нареченим. Ти забула, що ти донька царя! — суворо виголосив цар.

Її серце облилося кров'ю. Вона кликала Даїна, але він її не чув.

В замку слуги дуже любили Росинку. Вони вирішили допомогти царівні, яка щодня дарувала їм тепло і ласку.

Минали дні. Даїн самітньо сидів на поляні. Раптом він зауважив Росинку, яка розгублено бігла до поляни троянд. Він кинувся їй назустріч. Вони злилися в одну ніжну постать.

— Я люблю тебе, Росинко, — схвильовано сказав Даїн.

— Я також люблю тебе, Даїн. Я прийшла до тебе і більше не вернуся в свій дім. — І на очах Росинки заблищали сльози.

— Не плач, Росинко, — сказав Даїн. — Ми будемо тепер з тобою завжди разом.

І вони зайшли в густий дрімучий ліс. Вони довго йшли. Росинка дуже втомилася та й зголодніла дуже. Але рука Даїна надавала їй все більше сили.

Ліс покривала темрява. Наближалась ніч.

Раптом Даїн побачив маленьку хатку, де колись жив старий мисливець.

Росинка і Даїн зайшли в хатку. Їм здавалося, що вони зайшли в прекрасний палац. Світло маленької свічки замінювало тисячі кришталевих світильників. Вони були щасливі. Мир і спокій огрівали маленьку хатинку.

Прийшла зима. Під світлою щасливою зіркою родилася у них донечка. І назвали її Зорянка.

ВСІ ЇДУТЬ

Відома українська письменниця з Америки Ганна Черінь торік видала в Україні повість для дітей „Нове життя, або немає часу бавитися...". Нижче читайте уривок з неї...

Коли надворі так тепло і сонячно, коли дзвенить пташиний спів, коли на вулиці радісно верещать малюки, коли синє небо кличе під своє шатро, важко сидіти в штучно охолодженій шкільній кімнаті та відміняти „теля". Це відчуває навіть вчителька, тому на другій лекції вона дала нам значно веселішу роботу: написати про вакації. Куди хто поїде або куди хотів би поїхати. Писали діти про далекі дивні краї: про Флориду, про Гавайї, а одна дівчинка навіть про Австралію... Так вона розповідала, ніби вже побувала в Австралії, — про лагідних сонливих коал, про кенґуру, що можуть стрибнути на 42 стопи...

— Аж так далеко? А ти бачила? Звідки ти знаєш? — сердився Демко.

— Я не бачила, але побачу. Поки що я читала про це в книжці. Я думаю, що не всі і не завжди так далеко стрибають, тільки деякі, коли їм це потрібно, коли за ними хтось женеться...

— Як, наприклад, хто?

— Як, наприклад, ти! — відрубала дівчинка.

Вчителька їх утихомирила, бо ж треба дати й іншим розповісти про свої вакаційні мрії. Пляни були далекосяжні, фантастичні! Любко мріяв податися в Африку на сафарі*. Він одразу признався, що поки що це тільки мрії...

— Але колись неодмінно поїду! — запевнив Любко.

Найкращий твір написала Леся. Вона поїде на три тижні в Україну, в далеку Вітчизну, котрої ще ніколи не бачила.

Даїн ходив на полювання. Він став знаменитим мисливцем. Росинка шила з теплого хутра звірів чудові кожушки. Двері від купців у них не зачинялися.

Дізнався про майстриню і цар. Він захотів своїй цариці купити багате хутро.

Одного зимового вечора цар зайшов в хатку великої майстрині. Він побачив там свою Росинку, яка сиділа біля колисочки з маленьким немовлям.

Очі в царя засвітилися. Але крижане серце гасило всяку жаринку, яка в нім загорялася.

В подарунок для цариці Росинка дала найкращого кожушка.

Зорянка росла і ставала все кращою. Не міг не бачити цар цього чудесного немовляти. Час від часу він потішався своєю Зорянкою.

Минали роки. Біля маленької хатки виріс чудесний палац з різьбленими прикрасами Даїна — умільця. Росинка гордилася Даїном, і здавалося їй, що вона найщасливіша у світі.

Вістка про Даїна-умільця пролунала у багатьох царствах. Його запрошували прикрашати царські палаци. Один палац в нього виростав кращим від другого.

Одного разу він втомленим повертався додому.

Світило яскраво сонечко. На шовковій травиці біля річки вирішив Даїн відпочити. Річка бігла, ніби кудись спішила, награючи свою мелодію. Зелена запашна трава тихенько на вітрі колихалася, нашіптуючи Даїнові одні і ті ж слова: ,,Спіши додому. Спіши додому... Тобі донька дана''. І назвали вони меншу доньку Даная.

Ось так жили Даїн з Росинкою в мирі та злагоді. Ростили своїх діток і дарували людям тепло своїх сердець.

НА ВАКАЦІЇ

— Бабця розповідала, що там панують москалі. Але тепер настала воля, скрізь синьо-жовті прапори, звучить рідна мова, і я дуже рада, що навчилась її в школі українознавства, — буду зі своїми кузинками бавитись і розмовляти.

— Молодець, Лесю, — похвалила вчителька. — Привези звідти багато-багато фотографій і розкажи про свою Батьківщину нам всім.

— Ну, а ти, Демку, що заплянував? Прочитай свій твір! — звернулась учителька. — Чи не на Марс зібрався?

— Ні, не на Марс і навіть не на Місяць...

— Його й так туди б не пустили! — підштрикнув Демка його приятель Івась.

— Тебе також ні, — відгризнувся Демко. — Але я не на Марс. Я поїду на фарму.

— На фа-а-а-арму?! — розчаровано загули діти. — Що там робити? Будеш теля пасти?

— Не теля, а корову, навіть дві. А що ж? Звідки ми молоко дістаємо, може, з Марса? Якби не було корови, не було б і молочка, ані масла, ні сиру... Справа в тім, що мій дядечко-фармер минулої осені помер, і тітка просить її допомогти. То ми й поможемо, як можемо.

— А ти корови не боїшся? — глузував Івась.

— Боюсь. А бика ще більше. А ти ні?

— Не боюсь! — хорохорився Івась.

— Побачимо! Приїдь до нас на фарму, покажеш, який ти герой.

Задзвонив дзвоник. Кінець науки, початок вакацій.

— Діти, попрощайтесь один з одним на ціле літо. Обміняйтеся адресами — будете листи писати. Це вам завдання на літо.

---

* **Сафарі** — полювання.

Ілюстр. Еріки СЛУЦЬКОЇ

Л. КРИЖАНІВСЬКА

ДОЩИК

Ну як не слухати дощі,
Що жебонять струмочком?
То вдень шумлять, а то вночі
Сплітають сни віночком.

Шепоче щось, чаклує дощ
Таємно і тихенько.
То барабанить, ніби душ,
Спокійний і тепленький.

То як з відра лине нараз
І тупотить бадьоро.
Напоїть землю, зелен ряст,
Угомониться скоро.

То знов муркоче котеням
Зворушливо-тремтливим.
Якщо десь зникне і нема,
То жду нетерпеливо.

Леся АЖНЮК

ЛІТНЯ ЗЛИВА

— Літня зливо, де ходила,
Мій город не полила?
Чи над лісом заблудила,
Не дійшовши до села?

Може луки покропила,
Щоб травиця шелестіла,
Чи на лан, де жито спіле,
Блискавиці простягла?

— Я гуляла понад морем,
Ген, далеко від землі,
Де так вільно на просторі,
На розлогому крилі.

Я над хвилями літала,
І дороги не питала,
А громи порозкидала
На човни і кораблі.

Я на місці не сиділа,
Стугоніла і гула,
В блискавиці срібнострілі
Ціле небо одягла.

Ціле море облетіла,
Хмари-крила натрудила,
І на лан, де жито спіле,
Відпочити прилягла.

Щедро луки напувала
Теплим, лагідним дощем,
Щоб травиця підростала,
Перевивана плющем.

У городі побувала,
Твої мальви поливала,
І росою задрімала
Під трояндовим кущем.

Таня ГУК

КОЗАКИ ЗАПОРОЖЦІ

Козак це була вільна, відважна, озброєна людина, готова завжди обороняти свій рідний край від ворогів. А тому, що Україна є дуже багатий край, то ворогів, які хотіли б її загарбати, було і є аж забагато. Крім польських, панів, які безправно займали наші землі, робили з людей кріпаків і просто відбирали від них усе, що ті мали, були ще й грабіжницькі напади турків та татар. Ці останні забирали з собою все майно, а людей продавали як рабів. Тільки козаки — ці вільнолюбиві люди, що тікали на Січ, рятували край від усіх цих нещасть.

Січ — це був осідок козаків запорожців, а тому, що вона містилася нижче Дніпрових порогів — називалася Запорозька Січ, а козаки — запорожцями. Козак завжди мав при собі таку зброю: шаблю та мушкет, спис, лопату, щоб копати укріплення, та харчі. Одежа козаків була: сорочка, черкеска, широкий пояс, широкі шаравари та чоботи. Голова була обголена, тільки посередині залишали довгий чуб, який називався оселедцем. Це була прадавня зачіска, бо й деякі наші князі в Княжій Русі (перша українська держава) також носили оселедці. Кожний козак мав довгі вуса. Такий зовнішній вигляд козака відповідав традиції українського народу.

Герб Війська Запорозького. З видання 1622 р. "Вірші на жалосний погреб зацного рицаря Петра Конашевича-Сагайдачного".

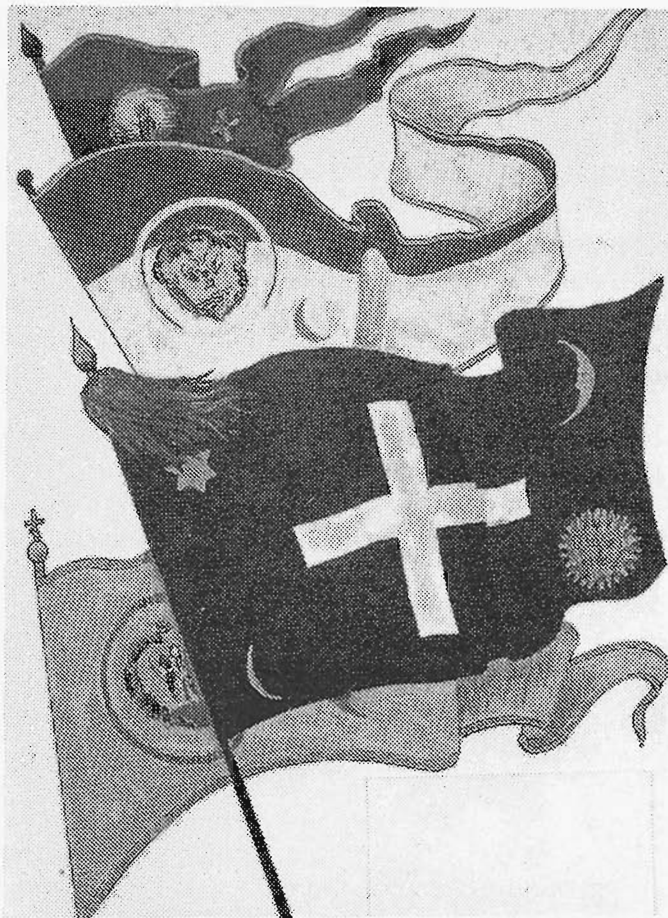

„Козаки в поході". За мотивами малюнка мистця М. Самокиша.

Не кожний чоловік міг стати козаком, бо це вимагало неабиякої відваги та високого військового вишколу. Зате колись, як і тепер, сказати на когось „він правдивий козак" було найвищою похвалою. Ось недавно в одному місті на Україні, один п'ятилітній хлопчик, стрибаючи з високого ліжка на підлогу, зламав собі ліву руку. Родичі понесли його до шпиталю. Там лікарі стали виправляти руку, щоб покласти в ґіпс, а хлопчик навіть не застогнав. Всі лікарі й їхні помічники, дивуючись, хвалили хлопчика, кажучи: він — правдивий козак! Запорозькі козаки любили свій осідок Січ і називали її Січ-Мати. Це була твердиня, оточена глибоким ровом, високим валом, на якому був частокіл з місцями, прорізаними для грамат, та високі вежі, щоб бачити здалека ворога. Звичайно на Січі перебувало лише кілька тисяч вояків, але при потребі їх скликалося із зимівників та паланок і за 2 дні збиралося сотні тисяч вояків. На Січі козаки жили в довгих будинках, які називалися курені. Курінь це була військово-господарча одиниця, де перебувало кілька сотень козаків. Запорозька Січ ділилася на 38 ку-

ТА СІЧ

ренів. Кожний з них мав свою назву й окреме господарство. На чолі куреня стояв курінний отаман. На звук литаври, перед сходом сонця, всі козаки вставали й ішли до ріки купатися. Купалися і вліті, і взимі. Потім ішли снідати, після того — до церкви. Потім кожний займався тим, що було йому призначено. Найбільше часу йшло на військові вправи. Козаки були досконалими (може найліпшими) піхотинцями, вершниками, артилеристами та моряками. На Січі високо стояло побратимство. За побратима козак був у стані, при потребі, віддати своє життя. Козаки були богобоязні й мали на Січі 44 церкви й дві — для походу. Біля кожної церкви був шпиталь для слабих та поранених козаків і школа для молодих джур. Джура — це був хлопець, що помагав козакові й вчився військового мистецтва. Недарма один з подорожуючих по Україні чужинців писав здивований, що у краю козаків усі вони грамотні, навіть жінки, діти й сироти уміють читати й писати. Крім усього, козаки любили дисципліну. Вони виконували, крім військових вправ, ще й прикордонну службу. На краю їхніх земель була побудована мережа укріплень, де були помешкання для козаків і коней. Інший чужоземний очевидець писав про козаків, що вони загартовані, невтомні в бою і не дорожать своїм життям. Всі вони високі на зріст, гарно одягнені, мають міцне здоров'я і не хворіють. Ще інший подорожуючий чужоземець писав, що можна впевно сказати, що нема на землі більш сміливих людей, які б так не боялися смерти. А козаки казали: „Смерти нема чого боятися, бо від неї не убережешся". Козаки вміли ховатися від численнішого ворога під водою. Вони лягали на спину під водою і дихали через довгу тростину, приготовлену для цього. Крім оборони та сухопутніх походів, козаки робили ще й морські походи, щоб приборкати турків і татар. Вони пливли по морю чайками (човнами). В одну чайку входило 50-60 козаків. Їхні славні морські походи були оспівані в піснях, думах, леґендах та переказах. Взагалі про Січ існує більш як двіста тисяч пісень! Кожний козак, що відбув морський похід, уважався правдивим козаком, а джура ставав козаком. При цих морських походах козаки визволяли тисячі нещасних людей, що турки й татари продавали їх у рабство. Всі люди подивляли козаків, кажучи, що вони мають дивну силу й несказану мужність. Їм пан Бог дав надзвичайне серце й відвагу, щоб вони боронили й визволяли християн. Особливо після бою з турками під Хотином, яким провадив гетьман Сагайдачний і виграв той бій, слава про козаків розійшлася по всій Європі.

Запорозькі корогви XVIII ст. З колекції Ермітажу. На першому плані — **Велика корогва Запорозької Січі** (реконструкція за малюнком з "Ілюстрованої історії "України-Руси" М. Грушевського та описом з "Історії запорозьких козаків" Дм. Яворницького).

Крім походів та оборонних воєн, козаки провадили ще й загальні повстання селян проти польських панів. Ось лиш кілька славних імен проводирів: Наливайко, Жмайло, Тарас Трясило, Сулима, Богун та Богдан Хмельницький. Ці та інші славні проводирі рятували край від загибелі. Своєю відвагою та жертвенністю козаки були опорою і рятунком Козацької Держави.

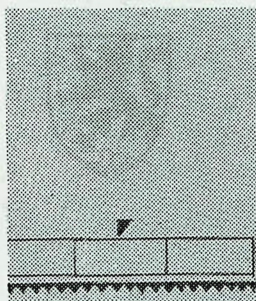
В одній пісні говориться, що козацькому роду — нема переводу. Вірмо, що так воно буде й сьогодні!

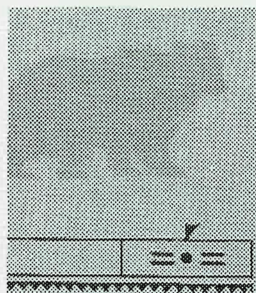
У „ВЕСЕЛЦІ” ГОСТЮЄ „БУКВАРИК”

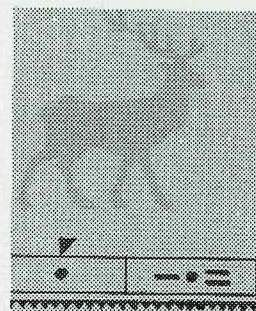

З України

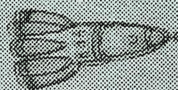

Сестри

Оленка і Маринка — сестри.
Оленка виростила квіти.
— Маринко, на квіти.
У Маринки .
— Оленко, на .

 ета

— Е! — сказала буква „Е”, —
Звір мене — не здожене!
І, махнувши нам рукою,
„Е” зробилося луною.
— Е! — гукаємо у ліс.
— Е-е-е! — відгукується скрізь.

Г. Чубач

Не спортсмен, не чоловік.
А на лижах цілий рік.
Землю риє, а не звір.
У труді він богатир.

(Екскаватор)

ем ен ел ес ер

На квіти.

ПОДАЙМО РУКУ УКРАЇНЦЯМ В РОСІЇ

Юні читачі „Веселки", чи знаєте ви, де Зелений Клин? Це земля на самому сході континенту Азії. Погляньте на карту — де ви живете, а де оцей Зелений Клин! Щоб його знайти — шукайте велике місто Владивосток. Воно знаходиться на узбережжі Тихого Океану, його називають „Пацифіком".

Чому згадуємо Вам про цей край і це місто? Бо саме дістали ми звідтіля листа та дві світлини. Лист писаний гарною українською мовою, а в ньому — приємна вістка, — що у Владивостоку діє українська школа, діти знають свою мову, говорять і читають нею, хоч із України виїхали ще колись давно їх батьки, діди, а може й прадіди. Їхні долі дуже нагадують ваші долі.

Отож прислали нам із Владивостоку світлину із відкриття їхньої школи, а другу — як маленька Даруня Мусій деклямує віршик „Я маленька українка", в Товаристві Української Культури у Владивостоку. Її уважно слухають і малі, і старші. А над ними — портрет доброго Батька, нашого поета Тараса Шевченка, так само, як у вашій українській школі, домівці, чи церковній залі!

Просимо вас написати до учнів цієї школи. Листи адресувати до Голови Українського Культурного Товариства, п. В. Свитальського, а він радо передасть Вашого листа школярам. (Адресу треба писати по-російськи, бо цей край належить до Росії, і там інакше не зрозуміли б!:

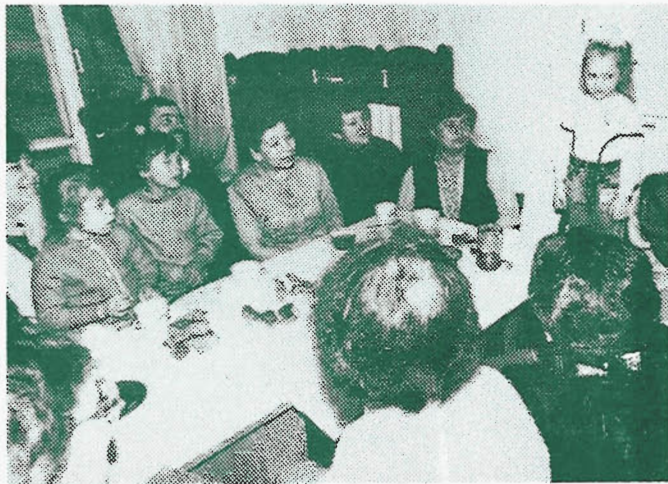
Василь Свитальський
69002 г. Владивосток,
Океанский Проспект 136. Кв. 63.
Россия

Діти із далекого Владивостоку дуже хотіли б мати зв'язки з іншими українськими дітьми у всьому світі! І це справді дуже гарно!

На знімках: Перший день у Школі Українознавства м. Владивостоку, 1993; Даруня Мусій деклямує віршик „Я маленька українка".

(Знімки В. Свитальського)

З ДЖЕРЕЛ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДОЗНАВСТВА

НА ІВАНА-КУПАЛА

На Гуцульщині свято Купала відоме здавна. Люди святкували це свято, співали багато пісень, вели хороводи. А ще у день святого Івана гуцули ходили в гори збирати різне зілля для лікування та ворожіння. Потім несли його до церкви посвятити, прибирали ним церковний хрест. Зіллям обкладали хату і все обійстя для охорони від усякої нечисті. А ще ходили рано, перед сходом сонця, в поле і качалися по росі. Це допомагало їм зцілюватися від різних хвороб, насамперед шкіряних.

Увечорі хлопці і дівчата збиралися біля річки на розвагу: водили хороводи, танцювали, співали веселих пісень.

Дітвора увечорі ходила довкола деревця, а пізніше сходилися дорослі дівчата й хлопці. Запаливши свічки, сідали кругом деревця і співали:

Ой, місяченьку, наш братчику,
Із сестричками-зірочками,
Світи свічечки проміннячком,
Щоб не кресали креміннячком.

Пізніше купайлицю несли до ставка або річки і пускали на воду, часом — із запаленими свічками. Дівчата клали на воду свої віночки і ті пливли за течією, прикрашаючи річку барвистими візерунками. При цьому співали:

Ой, купався Іван
Та й у воду впав.
Купала на Йвана,
А дівчата прибігали,
Його з води витягали —
Купала на Йвана.

Неля ЛИСЕНКО

Ілюстр. Еріки СЛУЦЬКОЇ

Оксана КРУШЕЛЬНИЦЬКА

* * *

Літав метелик понад лугом,

Земля здавалась пласким кругом.

А полетів у вишину —

Побачив кулю пречудну.

Вона гойдалася потішно

На павутинці тонкій, ніжній...

Метелик крильце підставля,

Щоб не упала вниз земля...